

Medical Ethics and Law
Research Center

Tārīkh-i pizishkī i.e., Medical History

2023; 15(48): e12

Shahid Beheshti
University of Medical Sciences

Introduction of Medicinal Plants of Traditional and Classical Medicine Useful in Relieving Joint Pain

Fatemeh Rabizadeh^{1*}, Ahmad Reza Okhovat²

1. Department of Biology, Farzanegan Campus, Semnan University, Semnan, Iran.

2. Department of Biology, College of Science, University of Tehran, Tehran, Iran.

ABSTRACT

Background and Aim: Most societies are suffering from high costs and reduced quality of life due to various types of joint pain diseases such as gout, arthritis and rheumatoid arthritis; so that health care providers have made every effort to improve the condition of these patients. Various studies have confirmed the effect of traditional medicinal plants in the treatment of these diseases and the modification of the pathophysiology of arthritis has led to an increase in the use of these plants.

Methods: In this research, traditional medicine reference books, such as Taghvim al-Abadan and Makhzan al-Advieh books, to extract traditional medicinal plants effective in treating joint pain and "the comparison of ancient names of medicinal plants with scientific names" and "comparative descriptions of ancient medicinal plants for recognition" to introduce them were used. In addition, by statistical calculations and data analysis through related software, the effect of using these plants in the treatment of joint pain was investigated.

Ethical Considerations: In this paper, the originality of the text, honesty and trustworthiness are observed.

Results: Types of joint diseases and medicinal plants effective in treatment of these diseases were introduced. It was found that the plants of the family Asteraceae (Sunflower) with 38%, Liliaceae (Tulips) with 29% and Apiaceae (Celery) with 21% are the most useful medicinal plant species in pain treatment caused by these diseases.

Conclusion: In the sources of traditional medicine, joint pain caused by cold and joint pain caused by heat are mentioned. Based on this, when joint pain occurs, the bone is cold, dry and absorbs moisture. The influence of plants with hot and dry nature is 65%, cold and dry 12%, hot and wet 5% and cold and wet 5%. Therefore, the most suitable plants for treating joint pains are plants with a warm and dry nature that balance the phlegm (cold and wet) temperaments. In addition, the relationship between traditional medicine and classical medicine, as well as modern methods of preparing suitable medicines for the treatment of joint diseases, were investigated. The introduction of more than 100 medicinal species showed that a large number of these plants have been established from classical medicine studies, which can increase the chances of treating joint pains with classical medicine.

Keywords: Joint Pain; Medicinal Plants; Traditional Medicine; Classical Medicine

Corresponding Author: Fatemeh Rabizadeh; **Email:** f.rabizade@semnan.ac.ir

Received: October 02, 2021; **Accepted:** June 09, 2023; **Published Online:** November 15, 2023

Please cite this article as:

Rabizadeh F, Okhovat AR. Introduction of Medicinal Plants of Traditional and Classical Medicine Useful in Relieving Joint Pain. *Tārīkh-i pizishkī, i.e., Medical History*. 2023; 15(48): e12.

مجله تاریخ پزشکی

دوره پانزدهم، شماره چهل و هشتم، ۱۴۰۲

گیاهان دارویی طب سنتی و کلاسیک مؤثر در تسکین دردهای مفاصل

فاطمه ربیع‌زاده^{۱*}، احمد رضا اخوت^۲

۱. گروه زیست‌شناسی، پردیس فرزنانگان، دانشگاه سمنان، ایران.

۲. گروه زیست‌شناسی، دانشکده علوم، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: هزینه‌های گزاف و کاهش کیفیت زندگی ناشی از انواع بیماری‌های مفاصل مانند نقرس، آرتروز و رماتیسم‌های مفصلی جوامع زیادی را درگیر نموده و متولیان مراقبت‌های بهداشتی و سلامتی تمام تلاش خود را برای بهبود وضعیت این بیماران به کار گرفته‌اند. مطالعات گوناگون تأثیر گیاهان طب سنتی را در درمان این بیماری‌ها تا حد قابل قبولی تأیید کرده و اصلاح پاتوفیزیولوژی آرتريت منجر به افزایش استفاده از این گیاهان شده است.

روش: در این پژوهش از کتب مرجع طب سنتی، از جمله کتاب‌های *تقویم‌الابدان* و *مخزن‌الادویه* به منظور استخراج گیاهان دارویی سنتی مؤثر در درمان درد مفاصل و از کتب تطبیقی نام‌های کهن گیاهان دارویی با نام‌های علمی و شرح تطبیقی گیاهان دارویی کهن برای شناخت آن‌ها استفاده شد. همچنین با محاسبات آماری و تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق نرم‌افزارهای مرتبط، تأثیر مصرف این گیاهان در درمان درد مفاصل مورد بررسی قرار گرفت.

ملاحظات اخلاقی: در این مقاله، اصالت متن، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

یافته‌ها: انواع بیماری‌های مفاصل و گیاهان دارویی مؤثر در درمان این بیماری‌ها معرفی شد و مشخص گردید که گیاهان خانواده Asteraceae (آفتابگردان)

با ۳۸ درصد، Liliaceae (لاله‌ای‌ها) با ۲۹ درصد و Apiaceae (چتریان) با ۲۱ درصد بیشترین گونه‌های گیاهان دارویی مفید در درمان درد مفاصل هستند.

نتیجه‌گیری: در منابع طب سنتی به درد مفاصل ناشی از سردی و درد مفاصل ناشی از گرمی اشاره شده است. بر این اساس زمانی که درد مفصل عارض می‌گردد، استخوان سرد، خشک و جاذب رطوبت است. تأثیر گیاهان دارای طبیعت گرم و خشک ۶۵ درصد، سرد و خشک ۱۲ درصد، گرم و تر ۵ درصد، سرد و تر ۵ درصد است. بنابراین مناسب‌ترین گیاهان برای معالجه دردهای مفصلی گیاهانی با طبیعت گرم و خشک هستند که متعادل‌کننده مزاج‌های بلغم (سرد و تر) می‌باشند. همچنین ارتباط طب سنتی و طب کلاسیک و نیز روش‌های نوین تهیه داروهای مناسب برای درمان بیماری‌های مفاصل بررسی شد. معرفی بیش از ۱۰۰ گونه دارویی نشان داد که تعداد زیادی از این گیاهان از مطالعات طب کلاسیک جا افتاده است که می‌تواند شانس معالجه دردهای مفصلی با طب کلاسیک را بالا برد.

واژگان کلیدی: درد مفاصل؛ گیاهان دارویی؛ طب سنتی؛ طب کلاسیک

نویسنده مسئول: فاطمه ربیع‌زاده؛ پست الکترونیک: f.rabizade@semnan.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۱۰؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۱۹؛ تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۸/۲۴

خواهشمند است این مقاله به روش زیر مورد استناد قرار گیرد:

Rabizadeh F, Okhovat AR. Introduction of Medicinal Plants of Traditional and Classical Medicine Useful in Relieving Joint Pain. *Tārīkh-i pizishkī*, i.e., *Medical History*. 2023; 15(48): e12.

مقدمه

استفاده از گیاهان دارویی در طول تاریخ و در زندگی روزمره اقوام و ملت‌های مختلف از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده و هر قوم و قبیله‌ای بر اساس ادراک، تجربیات و حتی حدس و گمان خود، از اثر درمانی آن‌ها به روش‌های گوناگون استفاده می‌کرده‌اند (۱). در طول زمان و با توجه به اطلاعات حاصل از دانسته‌ها و تجربیات به تدریج نظریه‌های جدیدی مطرح شد و مکاتب نوینی در جهت استفاده هرچه بیشتر از گیاهان دارویی شکل گرفت. همچنین کتاب‌های بسیاری به زبان‌های مختلف به رشته تحریر درآمد که برای بهره‌گیری بهتر از آن‌ها نیاز به جمع‌آوری، طبقه‌بندی و برگردان آن‌ها و نیز دانستن اندوخته‌های تجربی نانوشته و باقیمانده در سینه نسل‌ها احساس می‌شود (۲). طبیعی است که به کارگیری مهارت‌هایی برای استفاده از اطلاعات ارزشمند باقیمانده در آثار گذشتگان، می‌تواند میزان بهره از این آثار را افزایش دهد (۲-۱).

یکی از بیماری‌هایی که می‌توان برای درمان آن از طب سنتی بهره گرفت، درد مفاصل است. آرتالژیا (از واژه یونانی *Arthro* به معنای مفصل و *Algos* به معنای درد) در لغت به معنی درد مفاصل است (۳) و آرتروز به هرگونه اختلالی گفته می‌شود که مفاصل را تحت تأثیر قرار دهد (۴). علائم این بیماری به طور کلی شامل درد و سفتی مفاصل است. بیش از ۱۰۰ نوع آرتروز وجود دارد (۵) که شایع‌ترین آن‌ها آرتروز (بیماری دژنراتیو مفصل) و آرتروز روماتوئید است. آرتروز معمولاً با افزایش سن اتفاق می‌افتد و انگشتان، زانو و باسن را درگیر می‌کند (۶). آرتروز روماتوئید یک اختلال خودایمنی است که اغلب دست‌ها و پاها را درگیر می‌کند (۷). انواع دیگر این بیماری شامل نقرس (*Gout*)، لوپوس (*Lupus*)، فیبرومیالژیا (*Fibromyalgia*) و آرتروز سپتیک (*Septic arthritits*) می‌باشد (۸). استئوآرتروز بیش از ۳/۸ درصد و آرتروز روماتوئید حدود ۰/۲۴ درصد افراد را درگیر می‌کند (۹). همچنین نقرس تقریباً ۱ درصد تا ۲ درصد از جمعیت غربی را در برهه‌ای از زندگی تحت تأثیر قرار می‌دهد (۱۰). در استرالیا حدود ۱۵ درصد از افراد مبتلا به آرتروز هستند (۱۱)

و در ایالات متحده بیش از ۲۰ نوع آرتروز وجود دارد (۱۲). به طور کلی این بیماری با افزایش سن شایع‌تر می‌شود (۱۳) و می‌تواند منجر به کاهش کیفیت زندگی شود (۱۴). آرتروز روماتوئید (*RA*) یا رماتیسم مفصلی یک بیماری مزمن التهابی سیستماتیک خودایمنی مفصل است (۱۵). بیماری خودایمنی سیستماتیک بسیاری از اندام‌های غیر مفصلی مانند پوست، چشم‌ها، ریه‌ها، قلب، کلیه‌ها، غدد بزاقی، بافت عصبی، مغز استخوان و عروق خونی را تحت تأثیر قرار می‌دهد (۱۶). با این حال *RA* عمدتاً به مفاصل حمله می‌کند. این بیماری ایمنولوژیک شایع مانع فعالیت و عملکرد مفاصل می‌شود و بر سلامت و کیفیت زندگی بیماران مبتلا تأثیر می‌گذارد. بر اساس آمارهای اپیدمیولوژیک، *RA* تقریباً ۱ درصد از جمعیت جهان را درگیر کرده است، یعنی تقریباً ۷۰۰ میلیون نفر در سراسر جهان مبتلا به *RA* هستند و از این میان، بیش از ۸۰ درصد از بیماران زن هستند (۱۷). هیچ درمان شناخته‌شده‌ای برای *RA* وجود ندارد. این بیماری طبیعتاً پیش‌رونده است و با گذشت زمان علائم بدتری را نشان می‌دهد و اغلب برای بسیاری از افراد در سال‌های اولیه یا میانی زندگی (اغلب افراد بالای ۳۰ سال) شروع می‌شود. *RA* اغلب تأثیر طولانی‌مدت بر عملکرد فرد مبتلا دارد (۱۸). برای بسیاری از بیماران، خستگی مزمن و درد مرتبط با *RA* توانایی فعالیت و عملکرد طبیعی فرد را سلب می‌کند. نتایج پژوهشی نشان داده است که تقریباً یک‌سوم افراد مبتلا به *RA* مجبور می‌شوند ظرف ۱۰ سال پس از تشخیص علائم، کار خود را متوقف کنند. علاوه بر این، بسیاری از عوارض سلامتی مرتبط با *RA* این بیماری را از نظر هزینه گران می‌کند و می‌تواند تأثیر منفی برجسته‌ای بر کیفیت زندگی داشته باشد (۱۹). درد مفاصل هرگاه عارضه ساده باشد، تدبیر آن سهل خواهد بود، زیرا غالباً این نوع التهاب ساده و بدون ورم بوده و با تبدیل مزاج بهبود می‌یابد. بهترین عمل در این مورد دفع صفرا و نیز گرفتن خون است (۲۰). گاه ممکن است درد مفصل از سرمای سخت و سرمازدگی حادث گردد. در این صورت با تبدیل مزاج، عارضه مرتفع می‌گردد. بهترین اقدام برای آنکه خون گرم گردد، دفع بلغم است (۲۱). همچنین ثابت شده است که قدرت هاضمه

متفاوت می‌پردازد که پتانسیل لازم برای درمان بیماری‌های درد مفاصل را نشان می‌دهند.

ملاحظات اخلاقی

در پژوهش حاضر جنبه‌های اخلاقی مطالعه کتابخانه‌ای شامل اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

روش

مطالعات این تحقیق از دو منبع بسیار متفاوت انجام شد که بخش اول شامل مطالعه و جمع‌آوری اطلاعات از کتاب‌های مرجع طب سنتی، از جمله *تقویم‌الابدان* از یحیی بن عیسی بن علی بن جزله (۲۸) و *مخزن‌الادویه* از عقیلی خراسانی بود (۲۹). در این راستا برای شناسایی و معرفی نام علمی گیاهان دارویی از کتاب‌های پزشکی و دارویی جدید مانند *تطبیقی نام‌های کهن گیاهان دارویی با نام‌های علمی و شرح تطبیقی گیاهان دارویی کهن* نوشته احمد قهرمان و احمدرضا اخوت استفاده شد (۱-۲). در بخش دوم از منابع علمی جدید و مقالات معتبر علمی که به معرفی گیاهان دارویی مورد استفاده در طب کلاسیک پرداخته‌اند، استفاده شد و به علاوه گیاهان دارویی مشترک بین طب کلاسیک و سنتی معرفی شدند (۳۱-۳۲).

یافته‌ها

۱. **فهرستی از گیاهان دارویی مؤثر در درمان دردهای مفاصل:** ۵۱ گونه دارویی مفید در درمان درد مفاصل در *تقویم‌الابدان* و ۸۸ گونه گیاهی در *مخزن‌الادویه* همراه با نام علمی، خواص درمانی و طبیعت آن‌ها در جدول‌های ۱ و ۲ نمایش داده شده است. علاوه بر این درصد طبیعت (گرم و خشک، سرد و خشک، گرم و تر و سرد و تر) گونه‌های گیاهی در نمودار ۱ و تأثیر خانواده‌های گیاهی در درمان دردهای مفاصل در نمودار ۲ محاسبه و نشان داده شده است.

پایین می‌تواند یکی از عوامل ایجاد بیماری‌های مربوط به درد مفاصل باشد (۲۲). سوءمزاج نیز یکی از عوامل ایجاد این بیماری‌ها است، به خصوص اگر سوءمزاج سرد باشد، می‌تواند در کل بدن و یا فقط در اعضای ریسه رخ دهد. منظور از اعضای ریسه قلب، مغز و کبد است (۲۳). در منابع طب مدرن از فعالیت زیاد و استفاده بیش از حد از مفاصل به عنوان مهم‌ترین عامل ایجادکننده دردهای مفصلی مخصوصاً در استئوآرتریت بعد از اضافه وزن، یاد شده است (۲۴). همچنین ضربه نیز از جمله عوامل دیگر شناخته‌شده است که از طریق آسیب‌های آناتومیک می‌تواند مفاصل را مستعد دردهای مفصلی کند و نیز با ایجاد نکروز آواسکولار ایجاد درد می‌کند (۲۵). از دیدگاه طب سنتی ایران، درد مفاصل غالباً به درگیری بافت‌های اطراف مفصل، از جمله رباطها، غشاهای، عضلات، بافت نرم و پرده نازک پوشاننده استخوان مرتبط است. از این میان عضلات و رباطات بیش از سایر موارد درگیر می‌شوند. اغلب درد مفاصل مادی است، به این مفهوم که یک یا چند خلط در بافت‌های مذکور تجمع می‌یابند. ریزش مواد به مفاصل غالباً ناشی از ضربه، ترک ورزش، سوءهاضمه، عدم رعایت آداب تغذیه، زکام، نزله و اعراض نفسانی است و شایع‌ترین ماده ایجادکننده درد مفاصل، ترکیبی از بلغم و صفرا است. رویکرد کامل درمانی به درد مفاصل، به سبب آن معطوف می‌شود، مثلاً در سوءمزاج، مرحله ابتدایی درمان دفع ماده از تمام بدن و مرحله بعد دفع ماده از عضو مبتلا است و یا در مواردی که بیمار از درد حاد و یا شدید رنج می‌برد، نخستین گام درمانی، تسکین درد است (۲۶). گیاهان طب سنتی به صورت خارجی و داخلی برای درمان بیماری‌های التهابی مانند آرتریت استفاده می‌شدند. تأثیر مثبت این گیاهان در اصلاح پاتوفیزیولوژی آرتریت منجر به افزایش قابل توجهی در استفاده از آن‌ها به عنوان درمان آرتریت شده است (۲۷). در حالی که تعداد زیادی از داروهای گیاهی مؤثر در کاهش التهاب مزمن مفاصل در صورت بروز آرتریت موجود است، باید بر اثبات اثرات درمانی آن‌ها از طریق تحقیقات علمی پایه تأکید شود. این مقاله به معرفی گیاهان دارویی طب سنتی ایران از دو منبع

جدول ۱: فهرست گیاهان دارویی مفید برای درد مفاصل از کتاب مخزن‌الادویه همراه با نام علمی احتمالی آن‌ها

نام سنتی	نام علمی	خانواده	خواص دارویی	طبیعت
ابرون دیگر (همیشه بهار)	<i>Sempervivum arboretum</i> L.	Crassulaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
اسارون	<i>Asarum europaeum</i> L.	Aristolochiaceae	سیاتیک و نقرس	گرم و خشک
اسرار	<i>Avicennia marina</i>	Avicenniaceae	دفع رطوبت مفاصل	مرکب القوی و مسخن
اسفناخ (اسفناج)	<i>Spinacia oleracea</i> L.	Chenopodiaceae	درد مفاصل شدید	سرد و تر
اسلنج	<i>Equisetum arvens</i> L.	Equisetaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
اصابع الصفر	<i>Curcuma longa</i> L.	Zingiberaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
افتیمون	<i>Cuscuta epithimum</i> L.	Cuscutaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
افریون (فریون)	<i>Euphorbia</i> sp.	Euphorbiaceae	سیاتیک و درد مفاصل	گرم و خشک
افسننتین	<i>Artemisia silversiana</i>	Asteraceae	درد مفاصل	گرم و خشک
أنجُدان (سفید)	<i>Ferula Assa foetida</i> L.	Apiaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
آس بستانی (مورد)	<i>Myrtus communis</i> L.	Myrtaceae	تقویت استخوان	مرکب القوی و سرد
بابونج (بابونه)	<i>Anthemis nobilis</i> L.	Asteraceae	درد مفاصل و نقرس	گرم و خشک
بادرنجبویه	<i>Melissa officinalis</i> L.	Lamiaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
بِزْرَقَطونا	<i>Plantago ovata</i> Forssk	Plantaginaceae	درد مفاصل و نقرس	سرد و تر
بطیخ هندی (هندوانه)	<i>Cucumis vulgaris</i> L.	Cucurbitaceae	درد مفاصل	سرد و تر
بَقَس (شمشاد)	<i>Buxus sempervirens</i> L.	Buxaceae	پوکی استخوان	گرم و خشک
بنج	<i>Hyoscyamus niger</i> L.	Solanaceae	درد مفاصل و نقرس	سرد و خشک
بِنطافن	<i>Potentilla reptans</i> L.	Rosaceae	درد مفاصل - سیاتیک	مایل به اعتدال و خشک
بِنْفَسَج (بنفشه)	<i>Viola odorata</i> L.	Violaceae	نرم کردن مفاصل	سرد و تر
تین (انجیر)	<i>Ficus carica</i> L.	Moraceae	درد مفاصل و نقرس	گرم و تر
ثوم (موسیر)	<i>Allium xiphopetalum</i>	Liliaceae	درد مفاصل	گرم و خشک و با رطوبت
جاوشیر	<i>Opopanax chironium</i> L.	Apiaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
جَعْدَه	<i>Teucrium polium</i> L.	Lamiaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
جُفت آفرید	<i>Androsace</i> sp	Primulaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
حاج (خارشتر)	<i>Alhagi mannifera</i>	Fabaceae	درد مفاصل	گرم و بسیار خشک
حب البان	<i>Moringa aptera</i> Gae	Moringaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
حب المَحَلَب	<i>Phillyrea latifolia</i> L.	Oleaceae	نقرس	گرم و خشک
حَسَك (خارخاسک)	<i>Tribulus terrestris</i> L.	Zygophyllaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
حَمَاض	<i>Rumex crispobtusifolius</i>	Polygonaceae	درد مفاصل	سرد و خشک
حِمَّص (نخود)	<i>Cicer arietinum</i> L.	Fabaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
حنظَل (هندوانه ابوجهل)	<i>Cucumis colocynthis</i> L.	Cucurbitaceae	سیاتیک	گرم و خشک
حَرَبَق ابيض	<i>Veratrum album</i> L.	Melanthiaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
حَطَمِي	<i>Althaea rosea</i> L.	Malvaceae	سیاتیک و درد مفاصل	گرم با اعتدال
خِلاف (بید)	<i>Salix acmophylla</i> Boiss	Salicaceae	درد مفاصل و نقرس	سرد و تر
خَمَان	<i>Sambucus bulus</i> L.	Caprifoliaceae	درد مفاصل	سرد و خشک
خيارشنبر (خيار چنبر)	<i>Cassia fistula</i> L.	Cesalpiniaceae	درد مفاصل و نقرس	گرم و تر
دبِق	<i>Viscum album</i> L.	Loranthaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
ذَرَوَبطارس (سرخس)	<i>Asplenium adiantum nigrum</i> L.	Aspleniaceae	درد مفاصل	گرم و خشک

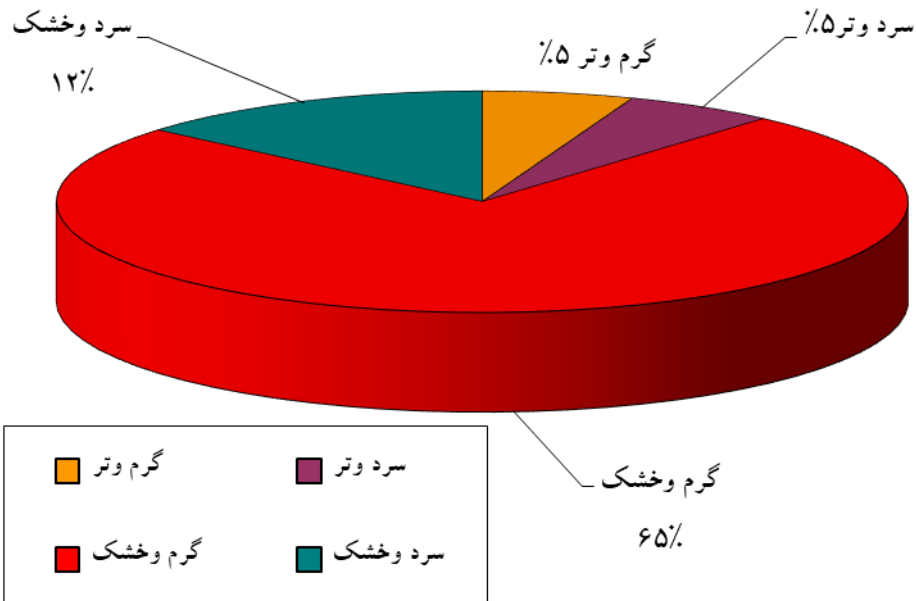
نام سنتی	نام علمی	خانواده	خواص دارویی	طبیعت
ذروفینون، ذراقینون	<i>Dorycnium sp</i>	Fabaceae	مسکن درد مفاصل	گرم و خشک
دند	<i>Croton tiglium L.</i>	Euphorbiaceae	جاذب رطوبت مفاصل	گرم و خشک
ذَنبُ السَّيْع	<i>Cirsium arvense</i>	Asteraceae	تسکین درد مفاصل	گرم و خشک با رطوبت
راسن	<i>Calamintha incana Boiss</i>	Lamiaceae	نقرس، سیاتیک و مفاصل	گرم و خشک
رَجَلُ الغَرَاب	<i>Crithmum maritimum L.</i>	Apiaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
زَنجَبِيل	<i>Zingiber officinale</i>	Zingiberaceae	جاذب رطوبت مفاصل	گرم و خشک
زیتون بری	<i>Olea europaea L.</i>	Oleaceae	درد مفاصل و نقرس	گرم و خشک
سُدَاب	<i>Ruta graveolens L.</i>	Rutaceae	درد مفاصل و سیاتیک	گرم و خشک
سیرس	<i>Albizia lebeck L.</i>	Fabaceae	درد مفاصل	سرد و خشک
سُورِنجان (گل حسرت)	<i>Colchicum luteum Bak</i>	Colchicaceae	سیاتیک و نقرس	گرم و خشک
شَبْت	<i>Anethum graveolens L.</i>	Apiaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
صَبْر	<i>Aloe vera</i>	Liliaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
صَنُوبَر	<i>Pinus sylvestris L.</i>	Pinaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
عاقِرِ قَرَحَا	<i>Anacyclus pyrethrum L.</i>	Asteraceae	سیاتیک و درد مفاصل	گرم و خشک
غار	<i>Laurus nobilis L.</i>	Lauraceae	ورم مفاصل	گرم و خشک
غارِ یقون	<i>Polyporus officinalis</i>	Polyporaceae	درد مفاصل، نقرس و سیاتیک	گرم و خشک
عُجْبِرَاء	<i>Elaeagnus angustifolius</i>	Elaeagnaceae	مفاصل	سرد و خشک
فلفل	<i>Piper nigrum L.</i>	Piperaceae	ورم بلغمی مفاصل	گرم و خشک
قِثَاءُ الجِمَار	<i>Ecballium laterium</i>	Cucurbitaceae	درد مفاصل، سیاتیک و نقرس	گرم و خشک
قَسَطْرُون	<i>Stachys officinalis L.</i>	Lamiaceae	درد مفاصل و سیاتیک	گرم و خشک
قَطْنُ (پنبه)	<i>Gossypium herbaceum L.</i>	Malvaceae	نقرس	گرم و خشک
قَنْطَرِیُونِ صَغِير	<i>Centaurium rythraea</i>	Gentianaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
قَيْصُوم (بومادران)	<i>Artemisia montana</i>	Asteraceae	درد مفاصل	گرم و خشک
کاشیم	<i>Seseli tortuosum L.</i>	Apiaceae	سیاتیک	گرم و خشک
کَبَر	<i>Capparis spinosa L.</i>	Capparidaceae	نقرس، سیاتیک و مفاصل	گرم و خشک
کَتَان	<i>Linum usitatissimum L.</i>	linaceae	درد مفاصل، نقرس و سیاتیک	سرد و خشک
کَتَبْتَه: کتبینه	<i>Stachy tarphetajamaicensis</i>	Verbenaceae	درد مفاصل سرد	گرم و خشک
کَرَم: (تاک)	<i>Vitis vinifera L.</i>	Vitaceae	سستی مفاصل	سرد و خشک
کَرْنَب (کلم)	<i>Brassica oleracea L.</i>	Brassicaceae	درد مفاصل و نقرس	گرم و خشک
کَرِبَلَا	<i>Momordica charantia</i>	Cucurbitaceae	درد مفاصل و نقرس	گرم و خشک
کُمَافِیُوس	<i>Ajuga chamaepitys L.</i>	Lamiaceae	سیاتیک و نقرس	گرم و خشک
کُنْدُر	<i>Boswellia carterii Bird</i>	Burseraceae	درد مفاصل	گرم و خشک
لسان العَصَافِر (زبان گنجشک)	<i>Fraxinus excelsior L.</i>	Oleaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
لُفَاح	<i>Mandragora officinarum L.</i>	Solanaceae	درد مفاصل	سرد و خشک
لُوز (بادام)	<i>Prunus communis L.</i>	Rosaceae	نقرس	گرم و تر
مَالِ کَنکَنی	<i>Celastrus paniculatus Willdenow</i>	Celastraceae	نقرس، سیاتیک و درد مفاصل	گرم و خشک و با رطوبت
ماهیزهَرَج (سم ماهی)	<i>Anamirta cocculus L.</i>	Menispermaceae	درد مفاصل، سیاتیک و نقرس	گرم و خشک

نام سنتی	نام علمی	خانواده	خواص دارویی	طبیعت
مُخَلَّصَه	<i>Linaria vulgaris</i> Mill	Scrophulariaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
مَرزنجوش	<i>Origanum majorana</i> L.	Lamiaceae	ورم مفاصل	گرم و خشک
مَصطَلکی (بنه)	<i>Pistacia lentiscus</i> L.	Anacardiaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
مُغاث	<i>Glossostemon bruguieri</i>	Sterculiaceae	مفاصل و عرق‌النسا و نقرس	گرم و خشک
میعه سائله	<i>Styrax officinalis</i> L.	Styracaceae	درد مفاصل و نقرس	گرم و خشک
نَرَجِس (نرگس)	<i>Narcissus tazetta</i> L.	Liliaceae	ورم مفاصل	گرم و خشک و با رطوبت
نَسْرین (رز)	<i>Rosa canina</i> L.	Rosaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
نیم	<i>Melia azadarach</i> L.	Meliaceae	درد مفاصل	سرد و خشک
هلیون (مارچوبه)	<i>Asparagus stipularis</i>	Asparagaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
هندیاء (کاسنی)	<i>Cichorium pumilum</i>	Asteraceae	درد مفاصل و نقرس	سرد و خشک
هوفاریقون (گل راعی)	<i>Hypericum perforatum</i> L.	Hypericaceae	عرق‌النسا و نقرس	گرم و خشک
هوم‌المجوس	<i>Morettia canescens</i> Boiss	Brassicaceae	درد مفاصل	گرم و خشک
یاسمین (یاسمن)	<i>Jasminumsambac</i> L.	Oleaceae	درد مفاصل	گرم و خشک

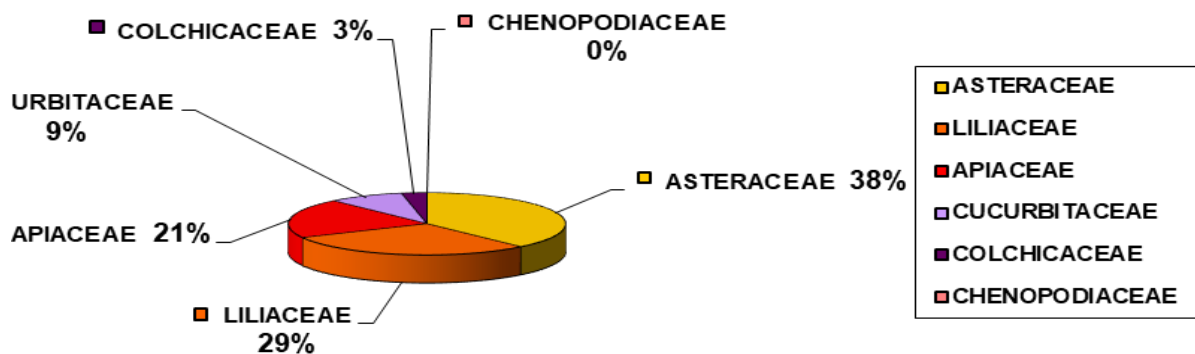
جدول ۲: فهرست گیاهان دارویی مفید برای درد مفاصل برگرفته از کتاب تقویم‌الابدان همراه با نام علمی احتمالی آن‌ها

نام سنتی	نام علمی	خانواده	خواص دارویی	طبیعت
اسفناج	<i>Spinacia oleracea</i> L.	Chenopodiaceae	صفرای مزاج مسبب نقرس	گرمی
اکلیل‌الملک	<i>Melilotus officinalis</i>	Papilionaceae	سیاتیک	سردی
انار	<i>Punica granatum</i>	Poniceae	نقرس	گرمی
انیسون	<i>Pimpinella anisum</i>	Apiaceae	درد مفاصل	سردی
بایونه	<i>Anthemis nobilis</i> L.	Brassicaceae	سیاتیک و بلغم مفاصل	سردی
باقلائی مصری	<i>Lupinus albus</i> L.	Fabaceae	سیاتیک	سردی
بنفشه	<i>Viola odorata</i> L.	Violaceae	درد مفاصل	گرمی
ترب	<i>Raphanus sativus</i>	brassicaceae	نقرس	سردی
ترتیزک	<i>Nasturtium officinale</i>	Brassicaceae	سفتی مفاصل	خشک
جو	<i>Hordeum vulgare</i>	Leguminose	درد مفاصل	گرمی
حب غاریقون	<i>Polyporus officinalis</i>	Polyporaceae	بلغمی مزاج مسبب درد مفاصل	سردی
حَلَبَه	<i>Trigonella foenum-graecum</i> L.	Fabaceae	سفتی مفاصل	خشک
حنظل	<i>Cucumis colocynthis</i> L.	Cucurbitaceae	بلغمی مزاج مسبب درد مفاصل	سردی
خطمی سفید	<i>Althaea officinalis</i>	Malvaceae	سفتی مفاصل	خشک
خیارشنب	<i>Cassia fistula</i> L.	Fabaceae	نقرس	گرمی
ریحان	<i>Myrtus communis</i> L.	Myrtaceae	درد مفاصل	سردی
زنجبیل	<i>Zingiber officinale</i>	Zingiberaceae	درد مفاصل	سردی
زیتون	<i>olea europea</i>	oleaceae	سفتی مفاصل	خشک
زیره	<i>Carum carvi</i> L.	Umbelliferae	درد مفاصل	گرمی

نام سنتی	نام علمی	خانواده	خواص دارویی	طبیعت
سداب	<i>Ruta graveolens</i>	rutaceae	بلغمی مزاج مسبب درد مفاصل	سردی
سعتر	<i>Thymus Vulgaris</i>	Labiatae	درد مفاصل	سردی
سورنجان	<i>Colchicum luteum</i>	Colchicaceae	بلغمی مزاج مسبب درد مفاصل	سردی
شبت	<i>Anethum graveolens L.</i>	Apiaceae	بلغمی مزاج مسبب درد مفاصل	سردی
شلغم	<i>Brassica napus</i>	brassicaceae	سفتی مفاصل	خشک
صبر	<i>Aloe vera</i>	Liliaceae	درد مفاصل	سردی
عاققرحاً	<i>Anacyclus pyrethrum L.</i>	Asteraceae	بلغمی مزاج مسبب درد مفاصل	سردی
عدس	<i>Lens culinaris medic</i>	Leguminosae	درد مفاصل	گرمی
عنب (مویز منقی)	<i>Vitis vinifera L.</i>	Vitaceae	ضعف مفاصل	سردی
قطونا	<i>Plantago ovata</i>	Plantaginaceae	نقرس	سرد و تر
کاسنی	<i>Cichorium intybus L.</i>	Compositae	درد مفاصل	گرمی
کافور	<i>Cinamoumon Camphora</i>	Lauraceae	نقرس	گرمی
کدو	<i>Cucumis colocynthis</i>	Cucurbitaceae	ضعف مفاصل	گرمی
کرفس	<i>pium graveolens</i>	Umbellifera	درد مفاصل	گرم و خشک
کشمش	<i>Vitis vinifera</i>	Vitaceae	درد مفاصل	سرد
کنجد+مرزنجوش	<i>Origanum majorana L.</i>	Lamiaceae	سفتی مفاصل	خشک
کاهو	<i>lactuca sativa</i>	Compositae	نقرس	گرمی
کرنب	<i>Brassica oleracea L.</i>	Brassicaceae	سیاتیک	سردی
کنجد	<i>Sesamus indicum</i>	PeDEAllaceae	سیاتیک	سردی
گردو	<i>Juglans regia L.</i>	Juglandaceae	سفتی مفاصل	خشک
گشنیز	<i>Coriandrum sativum</i>	Apiaceae	درد مفاصل	گرمی
گل سرخ	<i>Rosa gallica L.</i>	Rosaceae	نقرس	گرمی
ماش	<i>Vigna radiata</i>	leguminoceae	ضعف مفاصل و صفرای مزاج	گرمی
مرمکی	<i>Burseraceae</i>	Commiphora	درد مفاصل	سردی
مرو	<i>salvia macrosiphon</i>	Labiatae	درد مفاصل	سردی
نخود	<i>Cicer arientinum</i>	leguminoceae	نقرس	سردی
هلیله	<i>Terminalia chebula</i>	Combretaceae	درد مفاصل	سردی
همیشه بهار	<i>Sempervivum arboretum L.</i>	Crassulaceae	نقرس	گرمی
هندوانه	<i>Cucumis vulgaris L.</i>	Cucurbitaceae	نقرس	گرمی
وشق (کما)	<i>Dorema ammoniacum</i>	Apiaceae	درد مفاصل	گرم و خشک

نمودار ۱: نمایش درصد طبایع گیاهان دارویی مفید برای درد مفاصل در کتب طب سنتی تقویم‌الابدان و مخزن‌الادویه

نمودار ۲: نمایش درصد خانواده‌های گیاهان دارویی مفید برای بیماری‌های درد مفاصل مشترک بین تقویم‌الابدان و مخزن‌الادویه

۲. انواع بیماری‌های درد مفاصل

۱-۲. انواع بیماری‌های درد مفاصل در طب سنتی: از بیماری‌های درد مفاصل در طب سنتی اغلب با عنوان بیماری‌های وَرک (استخوان ران و کفل) و پاها یاد شده که شامل عرق‌النساء، نقرس از سردی، نقرس از گرمی، بیماری‌های ناشی از گرمی و سردی مفصل و همچنین صلابت یا سفتی مفصل است.

۲-۲. انواع بیماری‌های درد مفاصل در طب کلاسیک:

بیماری‌های درد مفاصل در طب کلاسیک اغلب از نوع آرتریت روماتوئید است که بارزترین ویژگی آن التهاب بافت مفصلی می‌باشد و زمانی رخ می‌دهد که سیستم ایمنی فرد به بدن وی حمله می‌کند. در این حالت اغلب مفاصل مورد هدف قرار می‌گیرند، اما ممکن است اعضای دیگر مانند ریه‌ها و چشم‌ها را نیز مبتلا کند. بیماری نقرس نیز یکی دیگر از انواع آرتریت است که در شب حمله می‌کند و استرس، مصرف برخی داروها

روماتوئید و نقرس هستند. در واقع هر نوع التهاب مفصلی شکلی از آرتریت محسوب می‌شود (۳). آرتروز اصطلاح دیگری برای عارضه اوستئوآرتریت است که یک بیماری غیر التهابی در مفاصل است و طی آن غضروف مفاصل تخریب می‌شود. این بیماری تحلیل برنده در نتیجه آسیب‌دیدگی، افزایش سن و کشیدگی یا پارگی طولانی‌مدت غضروف در مفاصل بروز می‌کند و سبب ایجاد درد و سفتی مفاصل می‌شود. هر مفصلی ممکن است دچار آرتروز شود، اما بروز این عارضه بیشتر در مفاصل زانوها، ستون مهره‌ها و لگن شایع است. آرتریت نتیجه یک التهاب است، اما آرتروز در واقع یک مشکل فیزیکی و حاصل آسیب‌دیدگی عضوی است (۹). انواع بیماری‌های درد مفاصل در طب کلاسیک در جدول ۳ نمایش داده شده است.

و یک بیماری خاص ممکن است سبب بروز آن شود. در این حالت بلورهای اسیداوریک در یک مفصل تشکیل می‌شوند. اسیداوریک در تمام بافت‌های بدن انسان و در مواد غذایی یافت می‌شود. تشخیص آرتریت بر اساس تست‌های خون و رادیولوژی صورت می‌گیرد. این در حالی است که آرتروز عمدتاً ناشی از افزایش سن است و اساساً غضروف‌ها را دچار می‌سازد (۷-۸).

آرتریت التهاب مفاصل است و اغلب با درد، تورم، سفتی و حرارت در مفاصل آسیب‌دیده همراه است. آرتریت ممکن است با تعدادی از ناراحتی‌ها و بیماری‌هایی مثل آسیب‌دیدگی، عفونت، اختلالات متابولیکی، یک سیستم ایمنی فوق‌العاده فعال و حتی مشکلات ناشی از وزن اشتباه گرفته شود. به گفته متخصصان در حال حاضر بیش از ۱۰۰ نوع آرتریت شناخته شده است که شایع‌ترین انواع آن‌ها اوستئوآرتریت، آرتریت

جدول ۳: فهرستی از انواع بیماری‌های رایج درد مفاصل در طب کلاسیک

بیماری‌های درد مفاصل به فارسی	بیماری‌های درد مفاصل به انگلیسی
درد مفاصل (ساییدگی مفصل) آرتروز	Osteoarthritis
سندرم درد مفاصل	Patellofemoral
نقرس	Gout
التهاب مفاصل آرتریت روماتوئید (روماتیسم مفصلی)	Arthritis Rheumatoid
تاندونیت و تنوسینوویت	Tendinitis And Tenosynovitis
پوکی استخوان	Osteoporosis
اسپوندیلیت آنکیلوزان	Spondylitis Ankylosing
اسکلروز متعدد (ام‌اس)	Multiple Sclerose (MS)
اسکلرودرمی	Scleroderma
اسکولیوز (انحنای ستون فقرات)	Scoliosis
تورتیکولی (کجی گردن)	Torticollis
پارگی و بیرون‌زدگی دیسک بین مهره‌ای	Disk Ruptured
پلی‌میوزیت و درماتومیوزیت	Polymyositis And Dermatomyositis
نشانیان مفصل گیجگاهی - فک تحتانی	Temporomandibular Joint (Tmj) Syndrome
آسیب زانو	Chondromalacia
اسگوشلاتر درد زانو	Osgood Schatter
بوریت جلوی زانو	Knee Bursitis
تب روماتیسمی	Rh Incompatibility
جمود مفصل شانه (کپسولیت چسبنده)	Shouler Frozen
نشانیان انسداد خروجی قفسه سینه (نشانیان دنده گردنی)	Thoracic Outlet Obstruction Syndrome

بیماری‌های درد مفاصل به فارسی	بیماری‌های درد مفاصل به انگلیسی
اسپوندیلوز گردن	Cervical Spondylosis
پیچ‌خوردگی و کشیدگی عضلات و مفاصل	Sprains And Strains
بوریت	Bursitis
بونین (کج شدن شست پا به سمت انگشتان دیگر پا)	Bunion
خار پاشنه پا	Heel Spur
تب مالت	Brucellosis
شکستگی سر استخوان ران	Hip Fracture
آرتريت پسونريازيس	Psoriatic Arthritis
بیماری استخوان شکننده	Osteogenesis Imperfecta

بحث

در این مقاله فهرستی از گیاهان دارویی برای درمان دردهای مفاصل از دو کتاب *تقویم‌الابدان* و *مخزن‌الادویه* تهیه شد. آنچه مهم به نظر می‌رسد، این است که طبع بیمار و طبع گیاه باید متناسب با هم شناسایی و انتخاب شود تا درمان قطعی و کاملی در پی داشته باشد. نتیجه حاصل از این تحقیق، این بود که برای هر دردی درمانی است که می‌بایست آن را از طبیعت جستجو کرد. در طب سنتی برای درد مفاصل عناوین درد مفاصل از سردی و درد مفاصل از گرمی آمده است. طبع استخوان سرد و خشک و جاذب رطوبت است. درد مفصل غالباً ناشی از وجود دو یا چند «خلط مرکب» است (مقصود از ماده مرکب آن است که فی‌المثل «خون» با «صفرا» و یا «بلغم» با «سودا» آمیخته باشد) و این ترکیب بیشتر از بلغم (سرد و تر) و صفرا (گرم و خشک) می‌باشد (۲۹). نتایج نشان داد اغلب گیاهانی که برای درمان دردهای مفاصل در طب سنتی مورد استفاده قرار می‌گرفتند، طبیعت گرم و خشک داشتند (۶۵ درصد) و طبیعت سایر گونه‌های دارویی به ترتیب سرد و خشک (۱۲ درصد)، گرم و تر (۵ درصد) و سرد و تر (۵ درصد) بود (نمودار ۱). همچنین مناسب‌ترین گیاهان برای معالجه دردهای مفصلی، گیاهانی با طبع گرم و خشک هستند که می‌تواند به نوعی متعادل‌کننده مزاج‌های بلغم (سرد و تر) که عامل اصلی بیماری‌های درد مفاصل است، باشد. مقایسه خانواده‌های گیاهان دارویی مفید برای درمان درد مفاصل در

تقویم‌الابدان و *مخزن‌الادویه* نشان داد که خانواده Asteraceae (آفتابگردان) با ۳۸ درصد، Liliaceae (لاله‌ای‌ها) با ۲۹ درصد و Apiaceae (چتریان) با ۲۱ درصد بیشترین گونه‌های گیاهان دارویی را در درمان درد مفاصل دارند. همچنین خانواده Cucurbitaceae و Colchicaceae به ترتیب با ۹ درصد و ۳ درصد از خانواده‌های تأثیرگذار در درمان بیماری‌های درد مفاصل بررسی شدند (نمودار ۲). نتیجه بسیار مهمی که با توجه به کتاب قانون ابوعلی سینا به دست آمد، این است که گاه از بازایستادن مواد عادی دفعی بدن همچون قی، اسهال، حیض، بواسیر، جماع، سیلان و ابیض بیماری‌هایی عارض می‌گردد که از جمله آن‌ها درد مفاصل است (۲۱). بر همین اساس می‌توان به وجود گیاهانی که کبد و کلیه را تصفیه می‌کنند در رابطه با دردهای مفاصل پی برد. در واقع رابطه بین کبد و کلیه با مفاصل بسیار نزدیک و قابل تأمل است. بر اساس یافته‌های ربیع‌زاده تعداد زیادی از گیاهان دارویی مشترک بین درمان مفاصل و کبد و کلیه وجود دارد (۳۱-۳۲). بر همین اساس گیاهان دارویی مشترک بین کبد و درد مفاصل ۵۴ گونه، گیاهان مشترک بین کلیه و درد مفاصل ۱۱ گونه و گیاهان مشترک بین قلب و درد مفاصل ۱۰ گونه بود و این نتیجه حاصل شد که رابطه عضو ریسه کبد با مفاصل بیشتر از ۲ عضو دیگر می‌باشد و بعد از کبد، کلیه بیشترین گونه گیاهی مشترک با مفاصل را دارد. به علاوه در کتاب *قانون ابوعلی سینا* نیز ذکر شده است که مواد زائد ناشی

از سوخت و ساز اعمال کبدی و کلیوی موجب درد مفاصل می‌گردند (۲۱). به طور مثال در بیماری نقرس گرم به کاربردن مدرات بسیار سودمند می‌باشد و یا به ندرت یک درد مفصلی تنها از صفرا یا فقط از بلغم یا سودای خالص عارض می‌شود. غالباً و یا همیشه بیماری حالت مشترک دارد، منتهی یک خلط بر دیگر اخلاط غلبه پیدا می‌کند. پس دارویی که داده می‌شود، باید طوری انتخاب گردد که روی همه آن‌ها مؤثر واقع شود، یعنی هم دفع اخلاط گوناگون کند و هم با جگر گرم و استخوان سرد سازگاری داشته باشد. پزشکان طب سنتی معتقد بودند که بازمانده و خاکستر حاصل از سوخت و ساز مواد غذایی یاخته‌ها در بدن وارد خون شده و از راه شش، کلیه و پوست دفع می‌شود. گاهی بخارهای گرم از جگر به پاره‌ای از اعضا و احشا می‌رود و آن عضو را ذلیل و علیل و فاسد و نابود می‌کند (۲۱). در کتب طب سنتی برای درمان اکثر بیماری‌ها به ویژه درد مفاصل درمان‌هایی ذکر شده که با پیگیری و انجام صحیح آن نه‌تنها درد تسکین می‌یابد، بلکه بعد از تکمیل دوره درمان، بیماری به طور قطعی و کامل از بین می‌رود. این موضوع برای تمامی سنین امکان‌پذیر است. فقط این نکته لازم است که بیماری اگر در بدن کهنه شود درمان آن قطعاً طولانی و مشکل خواهد بود، اما نکته امیدبخش در طب سنتی این است که می‌توان با حوصله و دقت و بررسی دقیق بیماری و مزاج‌شناسی عضو و بیمار درمان واقعی و قطعی را برای درد مفاصل انجام داد. نسخ درمانی که در کتاب تقویم‌الابدان ذکر شده است شاهد بر این ادعاست. در این مطالعه ۸۸ گونه گیاه دارویی در کتاب مخزن‌الادویه و ۵۱ گونه در کتاب تقویم‌الابدان در خصوص گیاهان دارویی مفید برای بیماری‌های درد مفاصل ذکر شده است. گونه‌های مشترک بین کتاب تقویم‌الابدان و مخزن‌الادویه ۲۸ گونه شامل گرنُب، خیارشنب، مرزنجوش، سورنجان، صبر، خطمی سفید، بابونج، زیتون، بنفشه، سداب، نخود، کشمش، گل سرخ، کرفس، حب غاریقون، حنظل، هندوانه، همیشه بهار، شبت، زنجبیل، عاقر قرحا، اسفناج، مغاث و قطونا است. همچنین گونه‌های دارویی مفید در دردهای مفاصل در منابع طب

کلاسیک نیز مورد مطالعه قرار گرفت. گونه‌های مشترک بین مخزن‌الادویه و طب کلاسیک شامل سنجد، کرفس، سیر، عاقرقرحا، زیتون و گونه‌های مشترک بین تقویم‌الابدان و طب کلاسیک شامل بابونه، باقلای مصری و اسفناج است. با مطالعه گیاهان دارویی مفید در دردهای مفاصل در طب جدید و طب قدیم این نتیجه حاصل گشت که در طب قدیم بیمارهای مفاصل با تبدیل مزاج و سپس داروهای گیاهی درمان قطعی و کاملی داشتند، در حالی که در طب جدید تنها دارویی که برای درد مفاصل ذکر شده، داروهایی است که بیشتر جنبه مسکن دارند. این نتایج تحقیقات نصری و همکارانش (۲۶) را نیز ثابت کرد. طبیبان گذشته ابتدا مزاج بیمار و مزاج مفصل را تشخیص می‌دادند و سپس به مداوا می‌پرداختند. اما این نکته در طب جدید در نظر گرفته نشده است و برای تمامی بیماران یک دارو تجویز می‌گردد که اغلب باعث کندی و یا عدم درمان می‌شود. همانطور که بزرگان فرموده‌اند: دردی نیست که درمان آن در طبیعت وجود نداشته باشد. درد مفاصل در طب پیشین همچون سایر بیماری‌ها دارای درمان قطعی می‌باشد. ارتباط طب پیشین با طبیعت بیشتر بوده، ولی طب جدید با طبیعت فاصله گرفته و درمان را در داروهای صنعتی و شیمیایی جستجو می‌کند. این نکته باید از سوی پزشکان ایرانی و مسلمان مورد توجه قرار گیرد تا درمان‌های مؤثرتر، کم‌هزینه‌تر و با مدت زمان کمتری بتوان ارائه داد.

نتیجه‌گیری

این مقاله به بررسی عضو ریسه برای درد مفاصل پرداخت. همچنین گیاهان دارویی مفیدی که در طب سنتی برای بیماری درد مفاصل پیشنهاد شده است، معرفی گردید، به علاوه ارتباط بین این گیاهان و خواص دارویی مشترک آن‌ها به دست آمد و راهی نو در جهت شناسایی بهتر گیاهان دارویی مفید این عضو و معالجه کاربردی‌تر آن ارائه شد که نویدی در جهت درمان و تقویت این عضو خواهد داد. بر این اساس فهرستی از گیاهان دارویی طب قدیم برای درد مفاصل تهیه شد. برای این کار از کتاب‌های مرجع که تقریباً تمامی گیاهان دارویی طب قدیم را شامل می‌شود، مانند مخزن‌الادویه

شده است، چراکه داروهای کنونی که اکثراً شیمیایی هستند، خیلی سریع درد را تسکین داده و بیمار به این نتیجه می‌رسد که بیماری‌اش بهبود یافته است و نیازی به درمان سخت و طولانی و در عین حال قطعی بیماری نیست، در حالی که طب سنتی با استفاده از منابع بیشتر گیاهان دارویی انواعی از روش‌های درمانی را ارائه می‌دهد که بسته به هزینه‌ای که فرد بیمار می‌کند نوع درمان متفاوت بوده و می‌تواند راهی باشد برای کاهش هزینه‌های بالا که اغلب کشورها درگیر آن هستند.

مشارکت نویسندگان

فاطمه ربیع‌زاده: نگارش مقاله و اصلاحات آن.
احمدرضا اخوت: ارائه طرح اولیه، گردآوری منابع.
نویسندگان نسخه نهایی را مطالعه و تأیید نموده و مسئولیت پاسخگویی در قبال پژوهش را پذیرفته‌اند.

تشکر و قدردانی

ابراز نشده است.

تضاد منافع

نویسندگان هیچ‌گونه تضاد منافع احتمالی را در رابطه با تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله اعلام نکرده‌اند.

تأمین مالی

نویسندگان اظهار می‌نمایند که هیچ‌گونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

اثر سیدحسین عقیلی خراسانی استفاده شد. نکته حائز اهمیت این است که از گیاهان کهن در این فهرست همراه با نام علمی و خانواده نام برده شده است (بر اساس کتاب *تطبیق نام‌های کهن گیاهان دارویی با نام‌های علمی از احمد قهرمان و احمدرضا اخوت* و کتاب *شرح تطبیقی گیاهان دارویی کهن از احمد قهرمان و احمدرضا اخوت*). با معرفی نام علمی گیاهان همراه با نام کهن راه ارتباط با دستاوردهای جدید در زمینه طب و علوم گیاهی نوین هموار می‌شود و میزان قطعیت کارهای تحقیقاتی افزایش می‌یابد. همچنین معرفی تعداد بالایی از گیاهان دارویی مفید در درمان درد مفاصل (بیش از ۱۰۰ گونه) نشان از این دارد که بخش زیادی از این گیاهان از مطالعات طب کلاسیک جا افتاده است که با مطالعه و بررسی این گونه‌ها که نام علمی و خواص آن‌ها در این مقاله آمده است، این امکان فراهم می‌شود که شانس مواجهه دردهای مفصلی با طب کلاسیک بالا رود. این تحقیق درصدد است به مدلی از این استفاده دست یابد تا بتوان از گنجینه‌های معنوی به جامانده بیش از پیش بهره‌مند شد. در این مدل که بر اساس اطلاعات کتب قدیم و تجربیات ارزشمند آن‌ها طراحی شده، امکان پیش‌بینی خواص کلی گیاهان مورد بررسی قرار می‌گیرد. ارزش این بررسی آنگاه مشخص می‌شود که برای بسیاری از گیاهان خاصیت دارویی مشخصی هنوز اعلام نشده و همچنین برای تعیین دارویی بودن خاصیت یک گیاه با هزینه‌های سنگین و بر اساس قانون احتمالات عمل می‌شود، در حالی که با این پیش‌بینی امکان موفقیت انتخاب یک گیاه برای یک خاصیت به طور قابل ملاحظه‌ای افزایش می‌یابد. بشر همواره در پی راحتی و آسایش و سلامتی خود بوده است و این تجربه‌ای است که از همان انسان‌های اولیه تاکنون بدون لحظه‌ای توقف به دست انسان امروزی رسیده است، البته برخی شیوه‌های درمانی طب سنتی می‌تواند کمک و همراه خوبی برای طب کلاسیک باشد، اما متأسفانه شاهد آن هستیم که با وجود غنی‌بودن طب سنتی و توانایی آن برای درمان بیشتر بیماری‌ها به صورت مؤثرتر، این روش درمانی و تجربه باارزش نادیده گرفته شده و به مرور به دست فراموشی سپرده

References

- Ghahraman A, Okhovat AR. Matching names of ancient herbs, with scientific names. Tehran: Tehran University Publications; 2002. [Persian]
- Ghahraman A, Okhovat AR. Comparative description of ancient herbs. Tehran: Tehran University Publications; 2002. [Persian]
- Guo Q, Wang Y, Xu D, Nossent J, Pavlos NJ, Xu J. Rheumatoid arthritis: Pathological mechanisms and modern pharmacologic therapies. *Bone Research*. 2018; 6: 15
- Li H, Hao Z, Zhao L, Liu W, Han Y, Bai Y, et al. Comparison of molecular mechanisms of rheumatoid arthritis and osteoarthritis using gene microarrays. *Molecular Medicine Reports*. 2016; 13(6): 4599-4605.
- Athanasίου KA, Darling EM, Hu JC, DuRaine GD, Reddi AH. *Articular Cartilage*. 2th ed. Boca Raton: CRC Press; 2016. p.105.
- Ashish A, Praveen KD, Nagarajan K. Pharmacological and Biochemical evaluation of anti-arthritis activity of *Justicia gendarussa* extract in FCA induced arthritis in Wistar rats. *Int. J. Res. Pharm. Sci*. 2021; 12(3): 1699-1708.
- Hensvold A, Klareskog L. Towards prevention of autoimmune diseases: The example of rheumatoid arthritis. *European Journal of Immunology*. 2021; 51(8): 1921-1933.
- Chaplin S. New guidance on the diagnosis and management of gout. *Prescriber*. 2022; 33(11-12): 25-26.
- Eakin GS, Amodeo KL, Kahlon RS. Arthritis and its Public Health Burden. *Delaware Journal of Public Health*. 2017; 3(1): 36-44.
- March L, Smith EUR, Hoy DG, Cross MJ, Sanchez-Riera L, Blyth F, et al. Burden of disability due to musculoskeletal (MSK) disorders. *Best Practice & Research Clinical Rheumatology*. 2014; 28(3): 353-366.
- Pittman JR, Pharm D, Bross MH. Diagnosis and management of gout. *Am Fam Physician*. 1999; 59(7): 1799-1806.
- Park J, Mendy A, Vieira ER. Various types of arthritis in the United States: Prevalence and age-related trends from 1999 to 2014. *American Journal of Public Health*. 2018; 108(2): 256-258.
- Pirotta M. Arthritis disease-the use of complementary therapies. *Aust Fam Physician*. 2010; 39(9): 638-640.
- Waite M. *Paperback oxford English dictionary*. 6th ed. Oxford: Oxford University Press; 2012. p.35.
- Leonard PC. *Quick & Easy Medical Terminology - E-Book*. 8th ed. Amsterdam: Elsevier; 2015. p.160.
- Scott DL, Wolfe F, Huizinga TW. Rheumatoid arthritis. *Lancet*. 2010; 376: 1094-1108.
- McInnes IB, Schett G. The pathogenesis of rheumatoid arthritis. *N. Engl. J. Med*. 2011; 365(25): 2205-2219.
- Petsch C, Araujo EG, Englbrecht M, Bayat S, Cavallaro A, Hueber AJ, et al. Prevalence of monosodium urate deposits in a population of rheumatoid arthritis patients with hyperuricemia. *Semin. Arthritis Rheum*. 2016; 45(6): 663-668.
- Albers JM, Kuper HH, Van Riel PL, Prevoo ML, Van't Hof MA, Van Gestel AM, et al. Socio-economic consequences of rheumatoid arthritis in the first years of the disease. *Rheumatology*. 1999; 38(5): 423-430.
- Nozad A, Safari MB, Ghaffari F, Naseri M. Investigation of types and causes in Iranian of Arthralgia in Iranian traditional medicine. *Studies in Medical Sciences*. 2014; 25(6): 531-539. [Persian]
- Ibn Sina H. *Treatment of rheumatism, gout and sciatica*. Tehran: Safi Alishah Publications; 2002. Vol.3 p.70-140. [Persian]
- Martin JB, Kasper DL. *Harrison's principles of internal medicine*. Osteoarthritis. 18th ed. New York: McGraw Hill; 2012. p.2829.
- Arzani MA. *Akbari Medicine*. Tehran: Jalal Publisher. 2008; 1001.
- Wilton JM, Gibson T, Chuck CM. Defective phagocytosis by synovial fluid and blood polymorphonuclear leucocytes in patients with rheumatoid arthritis. I. The nature of the defect. *Rheumatol Rehabil*. 1978; Suppl: 25-36.
- Ostović KT, Kaić G, Ostović I, Skoro M, Novak NP, Morović-Vergles J. The importance of urgent cytological examination of synovial fluids in differentiation inflammatory and noninflammatory joint diseases. *Coll Antropol*. 2010; 34(1): 145-152.
- Naseri M, Khodadoost M, Yousefi M, Salari R. A brief review on drugs used in relieving joint pain in Iranian traditional and conventional medicine. *Medical History Journal*. 2016; 8(26): 105-124. [Persian]
- Patel D, Kaur G, Sawant MG, Deshmukh P. *Herbal Medicine: A natural cure to arthritis*. *Indian Journal of Natural Products and Resources*. 2013; 4(1): 27-35.

28. Ibn Jazlah Y. Taqvīm al-Abdān. Translated by Tabib MA. Tehran: Traditional and Complementary Medicine Tehran University of Medical Sciences Press; 2011. p.200. [Persian]
29. Aghili Khorasani MH. Makhzan al-Adwiyah. Tehran: Islamic Revolutions Publications and Training Press; 1991. [Persian]
30. Rabizadeh F, Okhovat A. Improving Certainty in Employment of Medicinal Plants of Traditional Medicine by Determination of Their Scientific Names. JIITM. 2010; 1(3): 265-286. [Persian]
31. Rabizadeh F. Ntroducing Useful Medicinal Plants for Liver Diseases with the Use of Traditional and Classical Refrences. Medical History Journal. 2019; 11(39): 45-62. [Persian]
32. Rabizadeh F. Introduction of Kidney Organ and its Diseases and Useful Medicinal Plants in Traditional Medicine and Can be provided for Classical Treatments. Medical History Journal. 2021; 12(45): e4. [Persian]